

Tegning: Marvin Halleraker

Hvilken krise får han i hodet?

Glem valgløftene. Noe av det viktigste blir å styre landet gjennom neste krise.

Kommentar
Kjetil B. Alstadheim
Politisk redaktør

Det er så mye politikere ønsker og lover. Partiprogrammene er fulle av planer. Lavere utslipp. Tryggere jobber. Billigere tenner. Gjevere jernbane. Kortere køer. Bredere bredbånd.

Men for den som får makten, kan andre ting fort bli viktigere enn å oppfylle valgløfter. Det gjelder uansett om statsministeren heter Erna Solberg eller Jonas Gahr Støre. (Eller Trygve Slagsvold Vedum, hvis noen fremdeles skulle leve i den villfarelse

at han er statsministerkandidat på ordentlig.)

Nemlig å håndtere neste krise. Og lede landet trygt gjennom den. Stortingsperioden varer i fire år. Det kommer garantert en krise eller to seilende. All erfaring viser det.

Krise dagen etter valget. I 2001 kom krisen dagen etter stortingsvalget. 11. september fløy terrorister inn i Twin Towers i New York. Noen få uker senere ble Kjell Magne Bondevik fra Kristelig Folkeparti statsminister for andre gang på kort tid. Hverken hans parti, Venstre eller Høyre hadde gått til valg på å bekjempe terrorister i Afghanistan. Men krigen mot terror ble noe av det mest alvorlige Bondeviks regjering måtte håndtere.

Først nå - 20 år senere - er de siste norske soldatene trukket ut av Afghanistan. Siste del av krisen havnet på Erna Solbergs bord i innspurten av en valgkamp.

Streker i regningen. Høsten 2005 dannet de rødgrønne partiene regjering. Jonas Gahr Støre ble utenriksminister. Han ante ikke da hva slags strid noen karikaturtegninger som var publisert noen få uker tid-

ligere i den danske avisen Jyllands-Posten, skulle utløse.

Finanskrisen slo rett inn i norsk økonomi høsten 2008. Arbeidsledigheten steg. Finansminister Kristin Halvorsen (SV) lånte bort gullkortet for å sikre virksomheten til norske banker.

Og 22. juli 2011 rammet terroren Norge. Arbeiderpartiet satt i rollen som både mål for terroren og som regjeringsparti med ansvar for å håndtere krisen og for beredskapen som hadde sviktet. En tyngre krise har knapt noen statsminister stått i enn det Jens Stoltenberg gjorde.

Solberg i krise. Så alle regjeringer er kriseregjeringer. Også Erna Solbergs regjering. I 2014 stupte oljeprisen. Det var dramatisk for Norges viktigste næring. Samme år bestemte Russland seg for å annektere Krim. Med de konsekvensene det har hatt for forholdet mellom vestlige land og Norges store nabo i øst. Høsten året etter syklet migranter over Storskog grense fra Russland og inn i Norge. Det var flyktningkrise i Europa.

Og så - i Solbergs andre periode - «de sterkeste og mest inngripende tiltakene vi har hatt i Norge i fredstid». Altså pandemi.

Godt rustet. Slik er det å styre landet. Det handler litt om å oppfylle løfter. Det handler mye om å treffe de riktige valgene når det uventede skjer. Eller når det varslede plutselig inntreffer, som koronaviruset. Utgangspunktet er godt. Det ligger en beredskap der i form av institusjoner, lovverk, trening, planer, avtaler og samarbeid.

Koronakommisjonens første rapport beskriver betydningen av å ha et godt rustet samfunn. Tilliten er høy. Velferdsordningene er sterke. Helsevesenet er solid. Digitaliseringen er kommet langt. Omstillings- evnen - og -viljen - er stor. Og dessuten: Norsk økonomi er solid. Det sto et helt oljefond der som politikere kunne øse av. Alt dette bidro til at det er gått stort sett

bra.

Viktig er det også at Norge har solide forbindelser til EU gjennom EØS-avtalen. Vaksinesamarbeidet med EU fikk kritikk fra noen i starten. Nå er det ingen som klager lenger. Godt samarbeid med nære naboer er god beredskap.

Krise i sparegrisen? Så hva kommer nå? Klima ligger der som en gradvis voksende krise. Ingen vet sikkert hva annet som vil melde seg som et ubehagelig pushvarsel på statsministerens mobiltelefon de neste fire årene. Før neste stortingsperiode er over, kan til og med Donald Trump være tilbake i Det hvite hus.

Den neste krisen kan bli en krise i sparegrisen. Et kraftig fall i verdens finansmarkeder vil slå rett inn i Oljefondet. Fondet har omtrent bare opplevd opptur siden starten. I sommer passerte det 12.000 milliarder kroner i verdi. Sjefen i fondet Nicolai Tangen advarte under Arendalsuka om at ting ikke vokser inn i himmelen.

Men i valgkampen legger partiene til grunn at de gjør det. Fallende verdien av fondet merkbart, blir det en helt ny og uvant situasjon. Det kan bli smått med penger til å oppfylle løftene som gis nå. Partiene vil bli nødt til å velge: Skal de kutte utgifter og øke skatter, eller skal de spise av formuen med den konsekvens at det blir mindre igjen til neste generasjon?

Flere av krisene som er nevnt her, kom uventet på. Slike overraskelser er gjerne vanskelig å håndtere. Flere av krisene som er nevnt her, kom uventet på. Slike overraskelser er gjerne vanskelig å håndtere.

En smell for Oljefondet har mange varslet at kan komme. Men likevel er det en situasjon hverken Solberg eller Støre (eller Vedum) virker forberedt på. De har i alle fall ikke forberedt velgerne på noe slikt. Men det er en slik krise de kan bli nødt til å håndtere. Er den sannsynlig? Det kan du skrive opp.